

Tùng Biếc Chen Hồng

Tăng Quốc Kiệt

Khi đọc truyện Kiều, có ai để ý đến hai câu tuyệt tác của thi hào Nguyễn Du:

*Rừng thu từng biếc chen hồng,
Nghe chim như nhấc, tấm lòng thần hôn.*

Biếc là màu xanh, hồng là màu đỏ.

Có thể đặt tựa cho bài viết này:

Có chăng một mùa thu hồng ở Việt Nam?

Miền nam thì không có thu rồi; phía bắc, thu đồng nghĩa với lá vàng khi trời bắt đầu se lạnh.

Thu lai diệp tiệp hoàng.
(Thu tới lá dần dần vàng)

*Con nai vàng ngơ ngác,
Đạp trên lá vàng khô.*
Lưu Trọng Lư

Lá vàng, trước gió, sẽ đưa vèo.
Nguyễn Khuyến

Vậy tại sao cụ Nguyễn Du lại hạ bút viết thu hồng?

Giáo sư Phùng Trung Ngân dạy môn Sinh Môi, chứng chỉ Thực Vật ở Đại Học Khoa Học Saigon. Khi thầy cho chiếu hình mùa thu Bắc Mỹ, cả lớp ò lên ngạc nhiên thích thú vì màu sắc xinh đẹp và đa dạng của lá thu.

Lá thu Bắc Mỹ gồm các màu: xanh, vàng, hổ phách (ambre) đỏ rực, tía (pourpre).

Lượng lặt khoa học giúp ta giải thích màu của lá thu:

– Lá xanh: do diệp lục tố (chlorophylle), tổng hợp bởi ánh sáng mặt trời, lẫn át các màu khác có sẵn trong lá. Xuân và Hạ ta chỉ thấy màu xanh lá cây.

– Lá vàng: thu đến, ngày ngắn dần, ánh sáng giảm đi, nhiệt độ cũng giảm đến một mức không còn quang tổng hợp diệp lục tố nữa, khi đó màu xanh sẽ biến mất, màu vàng hay cam của carotenoides có sẵn trong lá sẽ hiện ra.

– Lá đỏ: là màu lá giúp cây xua đuổi sâu bọ, sâu bọ bám vào lá cây để hút acides amines (aa) Khi thu đến, aa sẽ chuyển dần vào cành rồi vào thân cây, để làm năng lượng dự trữ qua mùa đông. Sâu bọ đi theo aa, chui vào thân cây. Để tự vệ, cây làm ra anthocyanines, biến lá thành màu đỏ, làm sâu sợ tránh xa.

Thu vàng hay thu đỏ?

Năm 2009, các khảo cứu gia Israel và Phần Lan, tìm cách giải thích vì sao ở Âu Châu thu vàng, mà ở Bắc Mỹ lại là thu hồng?

Cách nay 35 triệu năm, phần lớn địa cầu bao phủ bởi rừng nhiệt đới, cho tới các giai đoạn đóng băng (glaciation).

*Ở Bắc Mỹ và Đông Á, các rặng núi nam bắc giúp chắn gió, chắn lạnh, bảo vệ cây và thú rừng, do đó cây tồn tại cùng với sâu bọ, nên cuộc chiến đấu để sinh tồn liên tục xảy ra, giữa cây và sâu bọ, để tự vệ, cây tiết ra anthocyanines, là chất có màu hồng để sâu bọ lánh xa cây.

*Ở Âu Châu, trái lại không có các rặng núi bảo vệ cây chống lạnh, cây bị chết nhiều, làm sâu bọ chết theo, những cây còn sống sót, không cần cơ chế tự vệ, không cần làm ra anthocyanines, nên mùa thu Âu Châu không có lá đỏ.

Như vậy trên thế giới chỉ có Bắc Mỹ, Nhật, Đại Hàn và Bắc Trung Hoa là có thu hồng

Tại sao lá rụng?

Khi trời trở lạnh, quang tổng hợp ngưng, nhưng lá tiếp tục làm cho cây mất nước, đất bị băng giá, cây không còn hút nước được nữa, lá phải rụng, nếu không cây sẽ mất hết nước mà chết. Ngoài ra nếu lá không rụng, đến mùa đông, tuyết hoặc nước đóng thành đá sẽ bám trên cành lá, nặng quá cây sẽ bị gãy nhánh.

Mùa thu ở Bắc Mỹ, muôn đẹp, phải có những yếu tố sau đây:

- 1- Không khô hạn: vì lá sẽ thành nâu và rụng sớm
- 2- Không mưa nhiều: sự tổng hợp carotenoides và anthocyanines bị ức chế không cho ra màu đẹp.
- 3- Không gió nhiều: gió nhiều sẽ làm lá rụng sớm, trước khi cây khoe hết sắc màu lộng lẫy.

Nhiệt độ lý tưởng để có một mùa thu đẹp là: **ấm ban ngày, lạnh ban đêm, nhưng không có băng giá**, khi đó lá mới có đủ thời gian để phô hết vẻ đẹp của các sắc màu khác nhau, lá sẽ lâu lìa cành.

Để trả lời câu hỏi ban đầu, vì sao thi hào Nguyễn Du nói tới thu hồng?

Là vì cụ đã đi sứ qua Bắc Kinh, tổng cộng đi về tám tháng, cụ đã được ngắm mùa thu nơi bắc quốc, với các gam màu xanh, vàng, hồng phách, đỏ rực và màu tím, nên cụ mới nói tới thu hồng, không hề có ở VN, Việt Nam chỉ có thu vàng!

Rừng phong thu đã nhuộm màu quan san.

Chính cây phong cho màu đỏ (phong là maple A erable P) cây này có ở Trung Hoa mà không có ở VN, nên nhớ truyện Kiều lấy bối cảnh TH.

Có chăng thu quỳn rũ?

Chắc chắn có, ở Canada, tỉnh Québec có các vùng Charlevoix, Lac Megantic, Laurentides... cảnh thu hết sức quỳn rũ, nên đi thăm một lần trong đời cho biết.

Còn thu sầu, thu cô liêu, và mùa thu chết? Tôi thua, câu trả lời xin dành cho nhạc sĩ và những ai đau khổ vì tình!

Tăng Quốc Kiệt